
Proč školy potřebují sociálního pedagoga?

— důkazy velmi dobré praxe z Budišova nad Budišovkou —

Stručné informace o pozici školy v místě

- ZŠ Budišov nad Budišovkou je jedinou školou v místě
- aktuální počet žáků 260
- podíl romských žáků cca 30% (kolísá různě v různých třídách)
- úspěch: 9 romských žáků z 27 v 9. ročníku PŠD (jedna třída) - z toho jedna žákyně plní 10. rok povinné školní docházky
- vysoký podíl rodin v hmotné nouzi - vidíme podle počtu žáků, kteří se stravují v obědch do škol v rámci projektu MSK: 60 dětí, dalších 37 podpořeno v rámci náročné životní situace rodiny
- mnoho rodičů má hůře placenou práci, musí do práce dojíždět cca 20-30 km (v Budišově je nyní téměř nulová možnost zaměstnání na málo kvalifikovaných pozicích), nebo nepracují vůbec
- výborně funguje podpora zřizovatele, zejména materiální a finanční, komunikace je pružná, potřeby akceptovatelné, ale rozpočet není nafukovací...
- z výše uvedených okolností je zřejmé SOCIOEKONOMICKÉ ZATÍŽENÍ obyvatelstva/rodin

V čem vlastně sociální pedagog pomáhá? (= náplň práce)

- člen školního poradenského pracoviště
- evidence docházky žáků, hlídání absence u žáků, kteří mají vyšší absenci (mj. také kvůli obědům do škol) - Pozn. naše heslo zní "DOCHÁZKA = CHODIT DO ŠKOLY a POKUD CHODÍ, TAK JI ZVLÁDNOU!
- terénní práce v rodinách - zjišťování důvodů žákovy nepřítomnosti, zjišťování skutečných podmínek pro vzdělávání
- pomoc rodinám - zajišťování tzv. MOP (výdaje na vzdělávání), obědy do škol, komunikace s ÚP
- komunikace "s třetími stranami" (odbor školství, OSPOD, DD, ZDVOP, PMS, PČR, ÚP, okresní soud, lékaři, ČLK, zprávy pro rodiče) ve věci péče o žáka
- výpomoc OSPODu depistáží terénní prací v rodinách (pokud je málo pracovníků OSPOD, nemocenské na oddělení SPOD apod.)
- účast na jednáních s rodiči (výchovné komise, případové konference, individuální jednání s rodičem)
- individuální intervence u žáků, depistáže ve třídách
- tvorba a realizace vlastních preventivních programů ("Bezpečí především" / Šikana / Tabakismus)
- účast na jednáních s romskou komunitou (2x ročně, nebo podle potřeby), komunikace s NNO ve věci zajištění sociálních služeb
- zajišťování odborné péče pro žáky (psychiatr, psycholog, etoped, lékař, ŠPZ)
- nově také koordinace pracovníků ve spolupráci s Probační mediační službou
- vlastní odborná činnost: přednáší, vede odborné prací, praxe, konference

Poznámka: modré zbarvení = spíše pedagogická činnost / růžové zbarvení = spíše sociální činnost

Vyčíslení spisů a aktivit

- schůzky školního poradenského pracoviště: 1-2x měsíčně v rozsahu cca 90 minut
- **terénní práce: 2-4x měsíčně (nebo podle potřeby), 1x měsíčně s OSPOD**
- kontrola a vyhodnocení absence žáků: denně, 30-50 minut
- pomoc rodinám: nárazově hlavě na začátku školního roku, samozřejmě tím pádem pracuje i během hlavních prázdnin
- Spisy o žácích: nyní 60 aktivních spisů (celkově cca 250 žáků školy), 24 spisů uzavřeno (odešli, absolventi)
- účast na jednáních s rodiči nebo intervence u žáků (období 2/22 - 12/24):

Výchovné komise - 52

Případové konference vlastní - 14

Případové konference ostatní - 10

Jednání s rodičem - výchovné záležitosti, sociální problémy (zanedbání) - 53

Intervence poskytnutá žákům - 67 (jednalo se většinou o pohovory s žáky, kteří měli problémy doma)

- vyřízené MOP z Úřadu práce - 46
- řešení dlužných částek (školní jídelna) - 10

Zprávy pro 3. strany - v období činnosti Mgr. Zlámalové (2/22 - 10/24) bylo sepsáno:

OSPOD - 96 zpráv + veškerá další komunikace

PČR - 35 zpráv + veškerá další komunikace

Okresní soud - 5 zprávy + účast na soudních jednáních

Zprávy lékařům - 17 zpráv

odbor školství - 4 zprávy

Úřad práce - 2 zprávy

Dětské domovy nebo ZDVOP - 3 zprávy

Probační a mediační služba - 2 zprávy

Česká lékařská komora - 1 zpráva

Sociální práce na žádost rodičů - 4 zprávy (věznice)

Žádost zákonných zástupců - 3 zprávy

- *kvalitu práce vidíte ve spisu administrativně nejnáročnějšího případu*

Pedagogické výsledky při srovnání jednotlivých let

Níže uvedené výsledky vycházejí z tabulky zpracované mj. pro projekt Podpora rovných příležitostí díky Národnímu pedagogickému institutu:

školní rok 22-23

počet hodin absence omluvené: **38.819**

počet hodin absence neomluvené: 943

neprospěli na konci roku: **12**

snížené stupně z chování: 6

bez nástupu na SŠ: **3**

školní rok 23-24

počet hodin absence omluvené: **31.866**

počet hodin absence neomluvené: 422

neprospěli na konci roku: **4**

snížené stupně z chování: 6

bez nástupu na SŠ: **0**

Proč nemůže práci socpeda dělat učitel?

Má-li být zachována kvalita práce třídního učitele, tak není možné se ani za příplatek 3.000,- Kč měsíčně (což je strop) podílet odpovídajícím způsobem na řešení absence, docházky, plnění úkolů, problémů rodin ze strany třídního učitele. Snad ještě možná na I. stupni (resp. v prvním až třetím ročníku při počtu žáků kolem 17/18 na třídu), kde třídní učitel vyučuje většinu předmětů, ale nikoliv ve vyšších ročnících nebo II. stupni, kde má např. jen 5 hodin týdně v dané třídě, ostatní informace musí sbírat od kolegů, do toho musí řešit komunikaci s dalšími rodiči (běžných žáků), informovat o průběhu vzdělávání všech žáků, klasifikovat, připravovat se na výuku, vzdělávat se, učit zajímavým způsobem, diferencovat výuku kvůli podílu žáků se speciálně vzdělávacími potřebami apod.

Na ukázkou předkládám spis opravdu nejnáročnějšího případu, který náš sociální pedagog řeší od svého nástupu (náročný administrativně, nikoliv psychicky, což je druhá složka dané problematiky).

Není tedy možné, aby třídní učitel stíral ony rozdíly v rodinách, o kterých je řeč ze strany MŠMT a výzkumů. Nemůže tyto požadavky plnit, protože NEMÁ ŽÁDNÉ SOCIÁLNÍ VZDĚLÁNÍ! Sociální pedagog je schopen toto zkoordinovat v rámci rodiny, průnikem různých tříd apod. a je schopen postihnout navíc celou školu, dát spoustu věcí do souvislostí (postihnout jednotlivé členy rodiny společně), vykomunikovat problém s odborníky, zkonzultovat si individuálně věci u různých vyučujících. Takže "hrajeme o čas"...

Sociální pedagog a OSPOD

Sociální pedagog může na škole fungovat i jako prodloužená ruka "OSPODU":

- náš socped provádí depistáže, terénní práci, podstatné informace OSPODu předává, je někdy OSPODem požádán o součinnost z důvodu odlehlosti místa (město Budišov nad Budišovkou nemá svůj sociální odbor)
- díky sociálnímu pedagogovi jsme během 2 let podali podnět a do § 6 Zákona o OSPOD bylo zařazeno celkem 24 žáků, jejich situace je nyní aktivněji řešena (nejčastěji jde o zanedbání docházky, nevhodné podmínky v domácím prostředí, chybějící jídlo/hygienické potřeby/lůžkoviny/oděvy/podezření na zahálčivý život)
- dále bylo podáno Kurátorovi pro děti a mládež celkem 14 podnětů pro řešení - nejčastěji šlo o šikanu, kyberšikanu, fyzický útok, zneužívání návykových látek

Toto nemůže provádět pracovník OSPODu, který je daleko, nezná prostředí žáků, nepřichází s nimi denně do kontaktu, neřeší závažnost situace, nemůže z jedné zprávy učitele/třídního učitele posoudit situaci v rodině. Sociální pedagog může také posoudit, nakolik je situace v rodině závažná právě díky sociálnímu vzdělání.

Nechtěný bonus? Odhalení týrání a zneužívání dětí díky sociálnímu pedagogovi

Během dvou let se sociálnímu pedagogovi a jeho práci s dětmi podařily zjistit 2 závažné skutečnosti o týrání dětí - a toto je činnost, která je tzv. last but not least...

- a) v jednom případě dívka žila v náročných podmínkách a jejím úkolem bylo starat se o mladší sourozence - dívka se dostala do ZDVOPu a následně se vrátila zpět k rodině, se kterou se nyní aktivně pracuje
- b) ve druhém případě šlo o 3 sourozence, kteří vyprávěli sociálnímu pedagogovi příběh své rodiny, která žije v režimu nestandardně smýšlejícího otce. Podmínky byly pro děti velmi náročné, chybělo pravidelné jídlo, rodiče se ovšem podpoře třetích stran velmi bránili. Zde se děti samy rozhodly opustit rodinu (byly starší 12 let), nyní jsou v náhradní rodinné péči
- dále: díky vzhledu do rodin OSPOD sice odebral 2 děti do DD, ale otec se nyní aktivizuje k tomu, aby se mu podařilo děti získat
- i v jiném případě se nám daří upozorňovat na špatné chování rodičů, jejich zanedbání a situace dětí se může malými krůčky zlepšovat (např. děti už mají doma uklizeno a jídlo..)
- z tohoto můžete zavnímat psychickou náročnost práce, se kterou se mnohý učitel nejen těžko vyrovnává, ale ani nechce vyrovnávat - mají to být odborníci na didaktiku, pedagogiku především...

Bolest škol? Financování pedagoga, nejistota kolem pozice

Jménem ředitelů škol, kteří mají zkušenost se sociálním pedagogem, jménem rodin, kterým sociální pedagog pomáhá, jménem vzdělávacího systému, ve kterém tyto ohrožené děti potřebují být co nejdéle, apeluji na ukotvení financování sociálního pedagoga.

Díky tomu se daří žáky déle udržet ve vzdělávání, přesvědčit k vyšší kvalitě života, než jakou mají jejich rodiče, **AKTIVNĚ ŘEŠIT SOCIÁLNĚ - PATOLOGICKÉ JEVY NAPŘÍČ CELOU POPULACÍ ŽÁKŮ** (právě preventivními programy, individuálními intervencemi, depistážemi, spoluprací s odborníky, setkávání s rodiči, prací v komunitách)

Kritéria pro přiznání příspěvku na sociálního pedagoga - návrh pro možná řešení

Povinná kritéria

- jednoznačně počet romských žáků - jsou to děti jako každé jiné, ale pedagogická práce s nimi je specifická a je dána i sociokulturní odlišností
- počet rodin v hmotné nouzi
- míra zadluženosti občanů dané lokality, míra nezaměstnanosti
- počet exekucí daných rodin

Vedlejší kritéria, přesto důležitá

- počet rodin v bytech zatížených doplatkem na bydlení (vyloučené lokality)
- při absenci sociálního odboru v místě nebo při absenci či vzdálenosti podpůrné sociální služby
- dosažené vzdělání rodičů (těžko zjistitelný údaj)

Poděkování za vyslyšení a prosba

Vážená paní poslankyně, vážení členové školských výborů, zástupci ministerstev, vážení odborníci,

je mi nesmírnou ctí prezentovat možné řešení skutečně náročného problému českého školství, který se prohlubuje spolu s vyostřováním hran v české společnosti. Nedopustíme, aby tyto hrany vnímaly tak ostře i děti ve vzdělávacím systému - tím pouze vzniknou další generace osob, které budou takto smýšlet.

Pro další dotazy, konzultaci a spolupráci jsem Vám kdykoliv k dispozici a děkuji za možnost účasti na tomto kulatém stole.

Mgr. Natálie Jaššová, 604 691 731, natalie.jassova@skolabudisov.cz